

A MAGYAR SZABADALMI HIVATAL JOGÁLLÁSÁNAK ÚJ SZABÁLYOZÁSA

Az Országgyűlés – a 2007. március 26-i ülésnapján – elfogadta az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2007. évi XXIV. törvényt (a továbbiakban: Tv.). A Tv. a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvényt (az Szt.-t), a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényt (a Vt.-t) és a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvényt (az Fmtv.-t) módosította. A legtöbb módosítás ez év május 1-jén lépett hatályba; az egyes iparjogvédelmi bejelentések elektronikus úton való benyújtásával kapcsolatos új rendelkezések pedig 2007. július 1-jén válnak hatályossá.

Az iparjogvédelmi törvények újabb módosítása több okból is szükségessé vált. Ennek megfelelően a Tv.-vel bevezetett módosítások is – céljuk szerint – több csokorba válogathatók szét:

- az Szt. módosítását igényelte a közegészségügyi problémákkal küzdő országokba történő kivitelre szánt gyógyszeripari termékek előállításával kapcsolatos szabadalmak kényszerengedélyezéséről szóló 816/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet hazai végrehajtásához szükséges szabályok megalkotása;
- a Vt. kiigazítására volt szükség ahhoz, hogy a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló 510/2006/EK rendelet magyarországi alkalmazására vonatkozó rendelkezések megszülessenek;
- az Szt., a Vt. és az Fmtv. módosítását egyaránt megkövetelte egyes joggyakorlati tapasztalatok, illetve igények figyelembevétele, valamint az iparjogvédelmi bejelentések elektronikus úton való benyújtásával kapcsolatos szabályozás továbbfejlesztése és kiterjesztése (a védjegyoltalom megújítására irányuló kérelmekre).

Mindezekon kívül a Magyar Szabadalmi Hivatal jogállásának új szabályozását is meg kellett alkotni – az Szt. megfelelő kiegészítésével. Ez az írás erről tudósít: az MSZH – törvényi szinten megállapított – új státútumát mutatja be főbb vonalaiban.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény (Ksztv.) a központi államigazgatási szervek új kategóriáit vezette be. A minisztériumokon és egyéb speciális szervezeteken (pl. a Miniszterelnöki Hivatalon vagy az ún. autonóm államigazgatási szerveken) kívül a központi államigazgatási szervek számára kétféle besorolást tett lehetővé: a kormányhivatalit vagy a központi hivatalit. A kormányhivatalokról a Ksztv. 1. §-ának (4) bekezdése adott – az uralkodó nézet szerint – kimerítő jellegű, taxatív felsorolást, fogalmi jegyeiket és státuszuk főbb, általános ismérveit pedig a 71. és a 72. § rögzítette. A központi hivatalok jogállásának általános, közös jellemzőit a Ksztv. 73. és 74. §-a állapította meg.

Érdemes röviden összevetni a kormányhivatalok jogállását a központi hivatalokéval. A kormányhivatalt törvény hozza létre, a központi hivatalt kormányrendelet. A Ksztv. tehát a Kormány számára törvénnyel nem korlátozott szervezetalakítási szabadságot nyújt a központi hivatalok esetében: e hivatalok alapítása, átszervezése (ideértve a más szervvel való egyesítést és a szétválasztást is), valamint megszüntetése a Kormány szabad – törvényi rendelkezéssel nem korlátozott – döntésétől függ csupán.

A kormányhivatal szervezeti és működési szabályzatát (SZMSZ-ét) a hivatal vezetője készíti elő, és a hivatal felügyelő miniszter adja ki normatív utasításban – a miniszterelnöki jóváhagyást követően. Az utasítás érvényességének feltétele, hogy azt a Magyar Közlönyben az utasítás hatálybalépését megelőzően közzétegyék. Ehhez képest a központi hivatal SZMSZ-ét a hivatal irányító miniszter adja ki normatív utasításban.

A kormányhivatalt a Kormány irányítja, felügyeletét pedig a miniszterelnök által kijelölt miniszter látja el. A kormányhivatal törvényben meghatározott feladatkörében nem utasítható. A központi hivatal viszont miniszter irányítása alatt működő központi államigazgatási szerv.

A kétféle hivatal gazdálkodási önállósága is különböző. A kormányhivatal fejezeti jogosítványokkal felhatalmazott költségvetési szerv, amelynek költségvetése a felügyeletet ellátó miniszter által vezetett minisztérium költségvetési fejezetén belül önálló címet képez. A központi hivatal is önálló címként jelenik meg az irányításért felelős miniszter által vezetett minisztérium költségvetési fejezetén belül, viszont fejezeti jogosítványok nem illetik meg.

A kormányhivatal létszámkeretét SZMSZ-e határozza meg; a központi hivatalét a miniszter, a pénzügyminiszterrel egyetértésben kiadott normatív utasításban.

A kormányhivatal vezetőjét – a felügyelő miniszter javaslatára – a miniszterelnök, a központi hivatalét a miniszter nevezi ki és menti fel.

A kormányhivatal, illetve annak vezetőjét előkészítési, véleményezési és részvételi jogok illetik meg a kormányzati döntés-előkészítésben [lásd a Kormány ügyrendjéről szóló – többször módosított – 1088/1994. (IX. 20.) Korm. hat. 19., 25–32. és 34. pontjait]; a központi hivatal ilyen jogosultságokkal önállóan, saját nevében nem rendelkezik.

A Ksztv. eredetileg nem sorolta az MSZH-t a kormányhivatalok közé (noha ez az MSZH korábbi jogállása és feladatköre, valamint a hatósági tevékenységéhez elengedhetetlen függetlenség és önállóság miatt indokoltnak tűnhetett volna). E mulasztást pótolta a kormányzati szervezetalakítással összefüggő törvénymódosításokról szóló 2006. évi CIX. törvény.

E törvény 1. §-ának (5) bekezdése – a Ksztv. 1. §-ának (4) bekezdését kiegészítve – a kormányhivatalok közé sorolta az MSZH-t. Az Szt. 44. §-a (1) bekezdésének ehhez elengedhetlenül szükséges kiigazítását szintén a 2006. évi CIX. törvény végezte el [lásd e törvény 3. §-ának (5) bekezdését]. Az MSZH kormányhivatali besorolása – figyelemmel a többi kormányhivatal jogállását szabályozó törvényekre és a Ksztv. 71–72. §-aiban foglaltakra – törvényi szintű szabályozást tett szükségessé. Szintén a szabályozás törvényi szintje mellett szólt az a körülmény is, hogy az MSZH iparjogvédelmi és szerzői jogi hatósági feladatait a

szellemi tulajdon védelmére vonatkozó külön törvények vagy az ilyen törvényekben adott felhatalmazáson alapuló jogszabályok állapítják meg és szabályozzák, összhangban a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 5. §-ának f) pontjával is.

Az MSZH feladatairól, hatásköréről, szervezetéről és működéséről a Ksztv., valamint a 2006. évi CIX. törvény megalkotása és hatálybalépése idején a 86/2000. (VI. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) rendelkezett. Az R.-t – 2007. január 1-jei hatállyal – módosította a 300/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet. Ez a módosítás azonban csupán az annak elkerüléséhez szükséges kiigazításokra szorítkozott, hogy az R. szabályai ellentétbe kerüljenek a Ksztv.-ben és az Szt.-ben foglalt új rendelkezésekkel.

A Tv. mindazonáltal az MSZH jogállásának szabályozása kapcsán nem szorítkozott az R. megmaradt rendelkezéseinek egyszerű átvételére és törvényi szintre emelésére. A korábban hatályos szabályozáshoz képest a Tv. szerinti változások a következő két fő célt szolgálták:

- az MSZH jogállását hozzá kellett igazítani a közigazgatási reform követelményeihez, illetve a kormányhivatali működés ismérveivel, anélkül természetesen, hogy a Tv. alapján az Szt.-be beépülő rendelkezések – szükségtelenül – megismételték volna a Ksztv. és az egyéb jogszabályok kormányhivatalokra vonatkozó általános rendelkezéseit;
- az R. megalkotása óta az iparjogvédelmi és a szerzői jogi jogszabályokban bekövetkezett változásokat, valamint az európai szervezetekhez [az Európai Szabadalmi Szervezethez (az ESZSZ-hez) és az Európai Unióhoz] való csatlakozás következményeit az MSZH jogállására, illetve feladat- és hatáskörére vonatkozó szabályokban is tükröztetni kellett.

Sem a Ksztv., sem a 2006. évi CIX. törvény nem célozta a szellemi tulajdonnal összefüggő feladat- és hatáskörök átrendezését; a Tv. ennek megfelelően szintén nem arra irányult, hogy az MSZH feladatain és hatáskörén érdemben változtasson. Az MSZH valamennyi alapvető hatósági feladatát törvény szabja meg; szintén törvények – az iparjogvédelmi tárgyú törvények – szabályozzák az MSZH előtt folyó hatósági eljárást és az MSZH döntéseivel kapcsolatos jogorvoslati rendet. Az említett törvények – összhangban az európai szervezetek (EU, ESZSZ) követelményeivel – döntési önállóságot, függetlenséget biztosítanak az MSZH-nak az iparjogvédelmi hatósági ügyekben, kizárva az államigazgatási irányítás körébe tartozó egyedi utasítási, illetve a döntések megsemmisítésére, valamint előzetes vagy utólagos jóváhagyására vonatkozó jogkörök gyakorlását az MSZH hatósági döntései kapcsán.

Az MSZH statútumának korábban hatályos szabályozása, vagyis az R. az elmúlt hat évben megfelelőnek bizonyult, kiállta az idő próbáját. Az MSZH-ra vonatkozó – törvényi szintű – rendelkezések megalkotásakor ezért célszerűnek tűnt az R.-t alapul venni, az abban foglalt szabályokon csak az időközben bekövetkezett jogszabályváltozások megjelenítése, valamint a Ksztv.-hez és a kormányhivatali működéshez való igazodás érdekében kellett változtatni.

Az MSZH jogállására vonatkozó korábbi – csupán egyetlen bekezdést kitevő – szabályozás még helyet kaphatott az Szt. 44. §-ában. E szakasz azonban az Szt. VII. fejezetének része; a VII. fejezet pedig a szabadalmi eljárások általános szabályait állapítja meg, az Szt.

második – tehát a szabadalmi ügyekben történő hatósági eljárást szabályozó – részén belül. Az MSZH statútuma ennél jóval szélesebb kört fog át: nemcsak szabadalmi, hanem más hatósági ügyeket is, nemcsak hatósági ügyeket, hanem egyéb feladatokat is, sőt, az MSZH jogállására vonatkozó szabályok nemcsak a feladat- és hatáskörök rögzítésére hivatottak, hanem egyéb (pl. szervezeti vagy gazdálkodási) kérdések rendezésére is. Nyilvánvaló, hogy mindezen szabályoknak az Szt. VII. fejezetén belül történő megjelenítése szétfeszítette volna a törvény e szerkezeti egységét, és megbontotta volna az Szt. dogmatikai rendjét, belső – még mindig koherensnek mondható – felépítését. Erre figyelemmel a Tv. 16. §-a az MSZH-ra vonatkozó rendelkezéseket az Szt. végén, a záró rendelkezések előtt, önálló – hatodik – részben helyezte el. Ez a szerkezeti megoldás az Szt. 44. §-a (1) bekezdésének hatályon kívül helyezését is lehetővé és szükségessé tette.

A következőkben áttekintjük az MSZH jogállására vonatkozó – az Szt.-be az említett módon beillesztett – új rendelkezéseket. Közülük is elsősorban azokról szólunk részletesen, amelyek a korábban hatályos szabályozáshoz képest tartalmi újdonságot is hordoznak.

Az Szt. új 115/D. §-ának (1) bekezdése értelmében az MSZH a szellemi tulajdon védelméért felelős kormányhivatal. E rendelkezés tartalmilag az Szt. 44. §-ának a 2006. évi CIX. törvény 3. §-a (5) bekezdésével megállapított (1) bekezdéséből emeli át az MSZH mint központi államigazgatási szerv tömör definícióját.

A Tv. az MSZH eddigi elnevezését nem változtatta meg, tekintettel a száztíz éves hagyományra (a Magyar Szabadalmi Hivatalt az 1895. évi XXXVII. törvény-cikk 23. §-a hozta létre), az eddigi elnevezés „bejártott” mivoltára, hazai és nemzetközi ismertségére, valamint gyakorlati és takarékosági megfontolásokra. Igaz, hogy már az Szt. 44. §-ának – eredeti – (1) bekezdése is a szellemi tulajdon védelméért (és nem csupán a szabadalmakért vagy az iparjogvédelemért) felelős szervként definiálta az MSZH-t, és hogy a Tv. szintén a szellemi tulajdon védelméért felelős kormányhivatalról szól. Ez a szélesebb feladatkör ugyan nem tükröződik az MSZH eddigi (és a Tv. szerint is megmaradó) elnevezésében, de ez várhatólag a jövőben éppúgy nem okoz félreértést, mint ahogy az elmúlt években sem vezetett semmiféle zavarhoz, gyakorlati problémához.

Az Szt. új 115/D. §-ának (2) és (3) bekezdése az MSZH vezetőire és a velük kapcsolatos munkáltatói jogok gyakorlására állapít meg szabályokat: az MSZH elnökét a miniszterelnök, két elnökhelyettesét – az elnök javaslatára – a felügyeletet gyakorló miniszter (a továbbiakban: miniszter) nevezi ki és menti fel. Az elnökhelyettesek felett – a kinevezés és a felmentés kivételével – az elnök gyakorolja a munkáltatói jogokat. A 115/D. § (2) és (3) bekezdésében található rendelkezéseken túl továbbiakra nincs szükség, mivel a többi kérdést a Ksztv., illetve a Ktv. és az Mt. teljes körűen és kielégítően rendez. Az MSZH szervezetét pedig – a Ksztv. 72. §-ának (1) bekezdésével összhangban kiadott – szervezeti és működési szabályzat (SZMSZ) határozza meg. Az MSZH mint kormányhivatal irányításáról, illetve felügyeletéről – amint erről már ebben az írásban is szó volt – a Ksztv. kimerítően rendel-

kezik. Az MSZH felügyeletének ellátására a 8/2006. (XII. 23.) ME rendelet a gazdasági és közlekedési minisztert jelölte ki.

Az Szt. új 115/E. §-a rendelkezik az MSZH gazdálkodásáról. Ezek a szabályok alapvető – garanciális – jelentőségűek, mivel

- az MSZH hatósági működéséhez megkívánt (kormányhivatali státuszt igénylő) függetlenség és szakmai önállóság pénzügyi, gazdálkodási feltételeit teremtik meg;
- eleget tesznek annak az általános európai és nemzetközi elvárásnak, hogy az iparjogvédelmi (és szerzői jogi) hatósági feladatok ellátása fejében befolyó bevételek az érintett hatóságok működésének fedezetéül szolgáljanak, és ezáltal kizárólag a szellemi tulajdon védelmét biztosító tevékenységekre legyenek felhasználhatók, összhangban a jogosultak és a többi érintett érdekeivel;
- közelítik az MSZH gazdálkodására vonatkozó szabályozást a többi kormányhivataléhoz;
- összhangot teremtenek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvénynek (a továbbiakban: Itv.) az igazgatási szolgáltatási díjakra vonatkozó – alapvető jelentőségű – rendelkezéseivel.

A Ksztv. 1. §-ának (4) bekezdésében kormányhivatalként megjelölt szervek esetében e besorolás fő indoka a hatósági jogköreik gyakorlásához szükséges függetlenség, szakmai önállóság (lásd a Ksztv. alapjául szolgáló törvényjavaslat 71–72. §-aihoz fűzött indokolást). Ezt tükrözi az is, hogy a Ksztv. szerint kormányhivatal törvényben meghatározott feladatkörében nem utasítható [Ksztv. 71. § (3) bek.].

Az MSZH hatósági működésére ugyanez jellemző. Az Szt.-nek a Ket.-tel összhangban megállapított szabályai szerint az MSZH döntései ellen nincs helye – egyebek mellett – felbontásnak és felülvizsgálati eljárásnak; az MSZH döntései kapcsán a Ket. szerinti felügyeleti jogkörök nem gyakorolhatók, az MSZH-nak a hatáskörébe tartozó hatósági ügyekben nincs felügyeleti szerve. Az MSZH-nak a szabadalmi ügyekben hozott döntéseit csak a bíróság vizsgálhatja felül az erre szolgáló nemperes eljárásban (Szt. 53/A. § és XI. fejezet). Ugyanilyen tartalmú rendelkezések érvényesülnek a többi iparjogvédelmi – pl. védjegy- vagy mintaoltalmi – hatósági ügyben (lásd pl. a Vt. 46/A. §-át és XI. fejezetét, az Fmtv. 32/A. §-át). A Ket. 20. §-ának alkalmazásával kapcsolatos bírói gyakorlat is egyöntetű abban, hogy az MSZH-nak iparjogvédelmi hatósági ügyben nincs felügyeleti szerve.

A szellemi tulajdon védelméért felelős nemzetközi és európai szervezetek, illetve jogforrások a nemzeti iparjogvédelmi (illetve szellemi tulajdon-védelmi) hatóságokkal szemben ugyancsak a független és pártatlan működés alapkövetelményét támasztják. A TRIPS-megállapodásból szintén ez következik.

Az MSZH hatósági működéséhez megkívánt függetlenség, pártatlanság és szakmai önállóság olyan gazdálkodási szabályokkal garantálható, amelyek kiszámíthatóságot teremtenek, valamint kellő transzparenciát és pénzügyi önállóságot biztosítanak. Ez az elv vezérli az európai iparjogvédelmi hatóságok gazdálkodásának szabályozását is.

Az Európai Szabadalmi Egyezmény (kihirdetéséről lásd a 2002. évi L. törvényt) pénzügyi rendelkezései (37–50. cikkei) egyértelműen kizárják annak lehetőségét, hogy az ESZSZ bevételeit a szervezeten kívül használják fel, az ESZSZ céljaival össze nem egyeztethető tevékenységek finanszírozására fordítsák. A 42. cikk (2) bekezdése pedig alapkövetelményként szabja meg, hogy az ESZSZ költségvetésében a bevételeknek és a kiadásoknak egyensúlyban kell lenniük.

A közösségi védjegyről szóló 40/94/EK tanácsi rendelet költségvetési és pénzügyi rendelkezései (133–139. cikkei) szintén az önfenntartó működést és a pénzügyi önállóságot (a közösségi költségvetéstől független költségvetést) biztosítják a közösségi védjegy- és mintaoltalmi ügyek intézéséért felelős Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH) számára, valamint pénzügyi egyensúlyt írnak elő: a BPHH előtti eljárások díjainak összegét úgy kell megállapítani, hogy a belőlük származó bevétel elvben elegendő legyen a BPHH költségvetésének egyensúlyban tartásához [lásd a 139. cikk (2) bekezdését].

A közösségi növényfajta-oltalomról szóló 2100/94/EK tanácsi rendelet költségvetésre és pénzügyi ellenőrzésre vonatkozó szabályai hasonló tartalmúak. A Közöségi Növényfajta-hivatal (CPVO) bevételeit is csak a hatóság, illetve a közösségi növényfajta-oltalmi rendszer működésére lehet felhasználni, és a költségvetésben szereplő bevételeknek és kiadásoknak egyensúlyban kell lenniük [lásd a rendelet 108. cikkének (2) és (4) bekezdését].

Tényként szögezhető le, hogy mindhárom európai iparjogvédelmi hatóság önfinanszírozó, azaz saját bevételeiből gazdálkodik, bevételeik csak az adott hatóság, illetve oltalmi rendszer működtetésére használhatók fel, és semmilyen más célra nem vonhatók el, továbbá, hogy költségvetéseikkel szemben elvárás a bevételek és a kiadások egyensúlya. A BPHH-tól annak ellenére nem vont el az Európai Bizottság semmilyen összeget, hogy ez a hivatal az elmúlt esztendő folyamatosan jelentkező költségvetési többletei eredményeképpen jelentős összegű – 2005 végére 132 millió eurót kitevő – készpénztartalékot halmozott fel. A BPHH pénzügyi kilátásaival foglalkozó – a közelmúltban megjelent – bizottsági közlemény [COM(2006) 865 végleges] mindazonáltal nem változtatna a BPHH költségvetési függetlenségén és önfinanszírozó működésén, továbbá azon sem, hogy a BPHH bevételei kizárólag a közösségi védjegy- és mintaoltalmi rendszer működtetésével járó kiadások fedezetéül szolgáljanak, és más célokra ne legyenek felhasználhatók. A közlemény alapvetően azt a megközelítést érvényesíti, hogy a közösségi védjegy- és mintaoltalmi rendszer igénybevevőitől származó díjaknak e rendszer működtetését és fejlesztését kell szolgálniuk; a bejelentők, a jogosultak és az egyéb ügyfelek joggal várhatják el, hogy befizetéseiket más célokra ne használják fel.

Az előzőek alapján megállapítható, hogy az iparjogvédelmi hatóságok költségvetési függetlensége, pénzügyi önállósága, önfinanszírozó működése és költségvetési egyensúlya a közösségi jogrend, az *acquis communautaire* részévé, azaz európai közösségi jogi követelménnyé vált. Emellett az Európai Szabadalmi Szervezet több hivatalos dokumentuma is úgy foglalt állást – a nemzeti iparjogvédelmi hatóságokat illetően –, hogy a szabadalmi díjakat kizáró-

lag a nemzeti szabadalmi rendszer működtetésére szabad fordítani. A védjegyeljárások díja- it illetően pedig az európai védjegytulajdonosok – számos nemzetközi vállalatot, valamint kis- és középvállalkozások sokaságát tömörítő – szövetsége (*MARQUES, The Association of European Trademark Owners*) tiltakozott a közelmúltban az ellen, hogy az e jogcímen szedett díjakat a nemzeti iparjogvédelmi hatóságoktól elvonják, és a védjegyeljárások lefolytatásán, illetve a védjegyoltalmi rendszer működtetésén kívüli célokra használják fel.

Az EU, illetve az ESZSZ tagállamainak a saját bevételből gazdálkodó iparjogvédelmi (szellemitulajdon-védelmi) hatóságainál szintén általános a költségvetési függetlenség, a pénzügyi-gazdálkodási önállóság és a hatósági díjbevételek más célokra történő felhasználásának, elvonásának tilalma. Ez jellemzi – egyebek mellett – az angol, a dán, a finn, az osztrák, a spanyol és a svéd hivatalt is.

A hazai szabályozásban a Ksztv. a kormányhivatalokat mint költségvetési szerveket fejezeti jogosítványokkal hatalmazza fel [Ksztv. 71. § (4) bek.]. A Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény már ennek megfelelő szabályokat állapított meg az MSZH-t illetően.

Az egyes kormányhivatalokra vonatkozó külön törvények általában foglalkoznak e szervek gazdálkodásával is. Ez a kormányhivatalokra vonatkozó szabályozás általános ismérve és követelménye: a kormányhivatali működés szakmai önállóságának, hatósági függetlenségének ez a pénzügyi-költségvetési oldala, sőt, garanciája. A Tv.-nek az MSZH gazdálkodására vonatkozó rendelkezései ezért – ahol ennek helye volt – figyelembe vették, sőt, esetenként követték a Nemzeti Hírközlési Hatóság, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, a Magyar Energia Hivatal és az Országos Atomenergia Hivatal gazdálkodására vonatkozó törvényi előírásokat.

Az MSZH önfinanszírozó működéséhez tartozó kérdés az is, hogy az Itv. 67. §-ának (3) bekezdése értelmében az igazgatási szolgáltatási díj mértékét úgy kell megállapítani, hogy az az adott eljárással kapcsolatban felmerülő valamennyi költségre fedezetet biztosítson. Ez azt is jelenti, hogy az Itv. értelmében a beszedett igazgatási szolgáltatási díjakat a szolgáltatás költségeire kell fordítani, az más célokra nem használható fel. Ezzel szemben az MSZH 2006-ra tervezett 3,68 Mrd forint összegű bevételéből 1,1 Mrd forint befizetési kötelezettséget kellett teljesíteni a központi költségvetés javára; a 2007. évre pedig a 2006. évi CXXVII. törvény 11. §-ának (6) bekezdése az MSZH számára 502,9 millió forint befizetését írja elő a központi költségvetés javára 3,47 Mrd forintra tervezett bevétel mellett; ezenkívül az MSZH-t terheli a kincstári vagyon utáni részesedés címén történő befizetés is [lásd a 2006. évi CXXVII. törvény 11. §-ának (1) bekezdését]. Az Szt.-be beillesztett új szabályozás ezen a helyzeten is változtat, nemcsak az Itv. idézett rendelkezésére, hanem a korábban előadott – a hatósági működés függetlenségével, a kormányhivatali státusszal kapcsolatos és az európai követelményekből adódó – szempontokra is figyelemmel.

Az Szt. új 115/E. §-ának (1) bekezdése rögzíti, hogy az MSZH önfinanszírozó: működését saját bevételeiből fedezi. Ilyen tartalmú szabállyal találkozhatunk a többi kormányhivatal

törvényi szabályozásában is (pl. a Magyar Energia Hivatal vagy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete esetében), és – amint erről már szó volt – ez jellemzi az európai iparjogvédelmi hatóságok gazdálkodását is.

Az Szt. 118. §-ának a 2006. évi CIX. törvény 142. §-a (1) bekezdésével megállapított új (6) bekezdése megadta ugyan a szükséges felhatalmazást az MSZH előtti iparjogvédelmi eljárásokban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjak mértékének megállapítására (és ehhez még bizonyos szempontokat is meghatározott), mindazonáltal szükségesnek látszott ennek mintegy logikai és jogtechnikai előkérdéseként arról is rendelkezni, hogy az MSZH előtti iparjogvédelmi eljárásokban igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni [lásd a 115/E. § (2) bekezdését]. E rendelkezés szükséges ahhoz is, hogy az MSZH mint kormányhivatal bevételeire vonatkozó szabályozás teljes körű legyen, különös tekintettel arra, hogy az MSZH bevételeinek meghatározó részét – több mint 85%-át – teszik ki az igazgatási szolgáltatási díjak. [A kormányhivatal előtti hatósági eljárásban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjra vonatkozó rendelkezést tartalmaz a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete esetében az 1999. évi CXXIV. törvény 11. §-a és a Magyar Energia Hivatal esetében a 2001. évi CX. törvény 6. §-ának (2) bekezdése.] Az új szabályozás azt is egyértelművé teszi, illetve – a jogértelmezési bizonytalanságok kiküszöbölése érdekében – tisztázza, hogy az Itv. 29. §-ának (4) bekezdése alapján megállapított és az Itv. mellékletében szereplő egyes külön illetékek helyett is igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni az MSZH előtti hatósági eljárásban. [Ugyanez vezethető le abból is, hogy az Itv. 28. §-ának (4) bekezdése szerint nem tárgya az államigazgatási eljárási illetékek az olyan eljárás, amelyért a 67. §-ban említett módon megállapított – vagyis igazgatási szolgáltatási – díjat kell fizetni.]

A 115/E. § (3) bekezdése meghatározza az MSZH bevételeit, megemlítve köztük – az igazgatási szolgáltatási díjakon, a szolgáltatások ellenértékén és az egyéb bevételeken kívül – a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) által igazgatott nemzetközi szerződések alapján az MSZH-nak járó díjat és részesedést is. Az MSZH jelenleg az ipari minták nemzetközi letétbe helyezéséről szóló Hágai Megállapodás (kihirdetéséről lásd a 2004. évi CX. törvényt) alapján egyéni megjelölési díjat, a védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó Madridi Megállapodás és Jegyzőkönyv (kihirdetésükről lásd az 1970. évi 18. törvényerejű rendeletet és az 1999. évi LXXXIII. törvényt) alapján pedig egyes díjakból részesedést kap a Nemzetközi Irodától, mindkét esetben az MSZH által elvégzett hatósági tevékenység ellenében. A 115/E. § (3) bekezdése továbbá rögzíti a költségvetési egyensúly követelményét, összhangban az európai iparjogvédelmi hatóságokra vonatkozó – már ismertetett – szabályozással, illetve figyelemmel a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletére és a Nemzeti Hírközlési Hatóságra vonatkozó hasonló tartalmú rendelkezésekre is: az MSZH bevételeinek biztosítaniuk kell az MSZH folyamatos és zavartalan működését. Ebből a követelményből korántsem csak az igazgatási szolgáltatási díjak mértékének emelése, hanem – adott esetben – csökkentése is következhet.

A 115/E. § (4) bekezdése az előzőekben kifejtett okokból alapvetően mondja ki: az MSZH önállóan gazdálkodik a bevételeivel, azokat működésének fedezetére használja fel, és azok csak az államháztartásról szóló törvényben előre meghatározott mértékben, illetve arányban vonhatók el más célra. Az MSZH önálló gazdálkodásának, kiszámítható működésének elengedhetetlen feltétele, hogy bevételeit saját céljaira fordíthassa. A központi költségvetéshez történő, az elmúlt években az MSZH-t évente terhelő hozzájárulások veszélyeztettek – nemcsak mértékük miatt, hanem azért is, mert nem voltak tervezhetők – az MSZH működéséhez szükséges alapvető feltételeket. Ennek elkerülése érdekében indokolt normatív keretek közé szorítani az elvonás lehetőségét. Az államháztartási törvénybe kell majd ezért beilleszteni egy olyan rendelkezést, amely egyfelől módot ad annak előírására, hogy az MSZH bevételeiből befizetést kell teljesíteni a központi költségvetés javára, másfelől megjelöli e befizetési kötelezettség felső határát.

A 115/E. § (5) bekezdése – az 1999. évi CXXIV. törvény 11/B. §-ának (3) bekezdésében foglalt szabály analógiájára – felhatalmazza az MSZH-t, hogy bevételeiből tartalékot képezzen, és azt a következő években használja fel működésének fedezetére. Ezt indokolja, hogy miközben az iparjogvédelmi ügyforgalom konjunkturális változások szerint ingadozhat, az iparjogvédelmi hatóság folyamatos helytállással tartozik, valamint az a körülmény, hogy – az iparjogvédelmi eljárások és oltalmi formák sajátosságai folytán – az egyes eljárási cselekményekkel járó kiadásokat nem szükségképpen az adott évben beérkező díjbevételek fedezik. A tartalékképzés elősegíti és megkönnyíti továbbá az MSZH részvételét a szellemi tulajdonnal kapcsolatos egyes nemzetközi és európai projektekben, valamint kedvező feltételeket teremt azokhoz az információtechnológiai fejlesztésekhez, amelyekről az iparjogvédelmi eljárások eredményessége, hatékonysága különösképpen függ.

A transzparenciát szolgálja a 115/E. § (6) bekezdése annak megkövetelésével, hogy az MSZH évente tegye közzé – hivatalos lapjában – a befolyt bevételekről és a felhasználásukról készített kimutatást.

A Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanácsot eredetileg az R. hozta létre; e testületet az Szt. módosítása folytán immár törvényi szintű szabályozás erősíti meg. Mint ismeretes, a Tanács kitöltötte első ötéves mandátumát, és részletesen beszámolt ötéves működésének figyelemre méltó eredményeiről. A Tanács felállítása jó döntésnek bizonyult, nagyban elősegítette a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos stratégiai döntések alapos előkészítését. A gazdasági és közlekedési miniszter 2006 februárjában nevezte ki újabb öt évre a – részben megváltozott összetételű – Tanács tagjait. Az Szt. új 115/F. §-a ennek megfelelően – kisebb kiigazításokkal – a korábban hatályos szabályozást veszi át az R.-ből.

Az Szt.-be beépült új szabályozás az MSZH eddigi feladat- és hatáskörét erősítette meg, kisebb korszerűsítéssel. Amint arra már ez az írás is utalt, nem volt cél a szellemi tulajdonnal összefüggő feladat- és hatáskörök átfogó felülvizsgálata, illetve átrendezése. Az R. megalkotása óta eltelt időben bekövetkezett változások mindazonáltal szükségessé tették a

szabályozás korszerűsítését. A következőkben az MSZH feladat- és hatáskörére vonatkozó rendelkezéseknek az ebből adódó újdonságait emeljük ki.

Az MSZH feladat- és hatáskörére vonatkozó rendelkezések sorát a 115/G. § nyitja meg azzal, hogy megadja az MSZH feladat- és hatáskörébe tartozó ügyek főbb csoportjait. Az Szt.-nek ez az új szakasza immár törvényi szinten határozza meg a hivatal hatósági és kormányzati profilját, az MSZH feladat- és hatáskörébe sorolva a következő ügytípusokat:

- az iparjogvédelmi hatósági vizsgálatok és eljárások lefolytatását;
- a szerzői és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokkal összefüggő egyes feladatok ellátását;
- a szellemi tulajdon területére eső állami dokumentációs és információs tevékenységet;
- a szellemi tulajdon védelmét szabályozó jogszabályok előkészítésében történő részvételt;
- a szellemi tulajdon védelmére irányuló kormányzati stratégia kidolgozását és érvényesítését, az ehhez szükséges állami intézkedések kezdeményezését és végrehajtását; valamint
- a szellemi tulajdon területén folyó nemzetközi, illetve európai együttműködés szakmai feladatainak az ellátását.

Mint az előző felsorolásból is látható, az Szt.-be illesztett új szabályozás az R.-hez képest csupán annyi változást hozott, hogy a szerzői joggal és az ehhez kapcsolódó jogokkal összefüggő feladatok immár – figyelemmel az időközben bekövetkezett jogszabályváltozásokra is – önállóan, elkülönült ügycsoportként jelennek meg. Az Szt. új hatodik része azt az R.-ből is ismert szabályozási módszert követi, hogy az MSZH feladat- és hatáskörének teljes megjelölése érdekében a 115/G. §-ban „katalógusszerűen” felsorolja az MSZH főbb feladatait, köztük azokat is, amelyeknek részleteit az Szt. egyéb részei, illetve külön jogszabályok – különösen az Szt.-n kívüli iparjogvédelmi törvények – szabályozzák. Noha az MSZH-ra vonatkozó szabályok az Szt.-ben kaptak helyet, a valamennyi oltalmi formára és az MSZH összes feladatára átfogóan kiterjedő szabályozásra szükség volt az ügyfelek és más jogkeresők tájékozódásának előmozdításához, valamint az MSZH nemzetközi kapcsolataiban is. Az Szt.-n kívüli törvényekben szabályozott iparjogvédelmi (pl. védjegy- vagy mintaoltalmi) hatósági feladatoknak az Szt. MSZH-ra vonatkozó részében való feltüntetése pedig elengedhetetlennek bizonyult, hiszen e feladatok ellátása az MSZH alaptevékenységéhez tartozik, és az MSZH-ról az új szabályozás csonka, félrevezető képet adott volna, ha e feladatokat nem sorolta volna föl.

Az MSZH iparjogvédelmi hatósági feladatait az Szt. új 115/H. §-a azonosítja, alapvetően az R.-ben foglalt korábbi szabályozás átvételével, a következő változtatásokkal.

A növényfajta-oltalmat az Szt. 2002. évi módosítása (a 2002. évi XXXIX. törvény) vezette be; a kiegészítő oltalmi tanúsítványokkal kapcsolatos hatósági feladatok az Európai Unióhoz való csatlakozással jelentek meg az irányadó európai közösségi rendeletek és a

végrehajtásukat szolgáló hazai jogszabályok alapján [lásd a Tanács 1768/92/EGK rendeletét, az Európai Parlament és a Tanács 1610/96/EK rendeletét, az Szt. 22/A. §-át és a 26/2004. (II. 26.) Korm. rendeletet]; a formatervezési mintaoltalom elnevezést – a korábbi ipari mintaoltalom helyett – az Fmtv. honosította meg. A 115/H. § (1) bekezdésének *a*) pontja e változásokat is tükrözi az MSZH által korábban is ellátott iparjogvédelmi hatósági feladatok szerepeltetése mellett.

A 115/H. § (1) bekezdésének *b*) pontja az MSZH nemzetközi és európai eljárásokkal összefüggő hatósági feladatait jelöli meg; a szöveg változásai azt tükrözik, hogy az MSZH ilyen típusú teendői – főként az ESZSZ-hez és az EU-hoz való csatlakozás folytán – miként bővültek, gazdagodtak az R. megalkotása óta.

A WIPO több olyan nemzetközi szerződés igazgatásáért is felel, amelyek nemzetközi bejelentési vagy lajstromozási rendszereket hoztak létre. E rendszerek működtetésében – a WIPO Nemzetközi Irodája mellett – nagy szerep hárul a nemzeti iparjogvédelmi hatóságokra. Az MSZH a következő nemzetközi szerződések alapján létrehozott globális bejelentési, illetve lajstromozási rendszerek működtetésében működik közre: Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT), a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodás és az ahhoz kapcsolódó Jegyzőkönyv, az ipari minták nemzetközi letétbe helyezéséről szóló Hágai Megállapodás, valamint az eredetmegjelölések oltalmáról és nemzetközi lajstromozásáról szóló Lisszaboni Megállapodás. Magyarország 2003. január 1-jével csatlakozott az Európai Szabadalmi Egyezményhez; azóta az MSZH ellátja az európai szabadalmi rendszer működtetéséből a nemzeti szabadalmi hatóságra háruló feladatokat is.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás folytán az MSZH-nak részt kell vállalnia a következő közösségi jogszabályokon alapuló közösségi oltalmi rendszerekkel járó hatósági feladatokból is: a Tanács 40/94/EK rendelete a közösségi védjegyről, a Tanács 6/2002/EK rendelete a közösségi formatervezési mintáról, a Tanács 2100/94/EK rendelete a közösségi növényfajta-oltalomról (az FVM-mel közösen) és az 510/2006/EK rendelet (szintén az FVM-mel közösen).

Iparjogvédelmi jogszabályaink állapítják meg az említett nemzetközi és európai rendszerek hazai működtetéséhez szükséges részletes – ún. illeszkedési – szabályokat.

Ugyancsak európai közösségi jogszabályok (az 1383/2003/EK tanácsi rendelet és az 1891/2004/EK bizottsági rendelet) végrehajtásához járul hozzá az MSZH a 115/H. § (2) bekezdése szerinti – a szellemi tulajdonjogok megsértése miatt indult vámigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó [lásd a 371/2004. (XII. 26.) Korm. rendeletet is] – intézkedésekkel.

A 115/H. § (3) bekezdése alapján az MSZH továbbra is gondoskodik a megváltozott elnevezésű Iparjogvédelmi Szakértői Testület működtetéséről [lásd az Szt.-nek a Tv. szerint 115/M. §-ra változó számozású 115/D. §-át és a 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendeletet].

A 115/H. § (4) bekezdése az MSZH hatósági természetű szerzői jogi feladatait adja meg – összhangban az időközben bekövetkezett jogszabályváltozásokkal. Az önkéntes műnyilvántartás 2006. április 15-ével kezdődött el az MSZH-nál a szerzői jogról szóló 1999. évi

LXXVI. törvény (Szt.) 94/B. §-ának (2) bekezdése és a 18/2006. (IV. 12.) IM rendelet alapján. Az MSZH közös jogkezeléssel kapcsolatos feladatai az Szt. 90. §-ának (2) bekezdésén és 93. §-ának (4) bekezdésén alapulnak; a Szerzői Jogi Szakértő Testület és az Egyeztető Testület működtetése az Szt. 101–105. §-aiból és a 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendeletről következően hárul az MSZH-ra.

A 115/H. § (5) bekezdése szól a Magyar Szabadalmi Ügyvivői Kamara felett gyakorolt törvényességi felügyeletről; itt szükség volt a kamarai névváltozás átvezetésére (lásd az 1995. évi XXXII. törvényt).

Kiseb terminológiai pontosítással a Tv. a hatályos szabályozást vette át az R.-ből az MSZH dokumentációs és információs tevékenységét illetően is (115/I. §).

Az Szt. új 115/J. §-a az R. idevágó rendelkezéseiből kiindulva szól az MSZH jogszabály-előkészítési feladatairól. A szellemi tulajdon védelmére vonatkozó hazai jogalkotásban, illetve jogszabály-előkészítésben immár évtizedek óta meghatározó szerepet tölt be az igazságügyi tárca, amit – egyebek mellett – e jogterület polgári jogi (magánjogi) alapjai és egyéb jogági (pl. büntetőjogi, versenyjogi) kötései, valamint az e témában meghatározó súlyú európai jogharmonizációs szempontok indokolnak. Az igazságügyi tárca és az MSZH között kiváló és hatékony együttműködés alakult ki a szellemi tulajdonnal kapcsolatos kodifikációs munkában, ami – elismerten és igazolhatóan – jó minőségű jogszabály-előkészítést eredményezett. A szellemi tulajdon hazai szabályozását korszerűnek és magas színvonalúnak ismerik el mind a hazai, mind az európai szakmai körök. Az iparjogvédelmi és a szerzői jogi jogszabályok előkészítése során az igazságügyi tárca és az MSZH már hosszabb ideje él a hatásvizsgálat és a széles körű konzultáció korszerű módszereivel.

Immár több évtizedes hagyomány, hogy a Kormány a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó törvényjavaslatok előadójának az igazságügyért felelős minisztert jelöli ki, illetve hogy a szellemi tulajdonra vonatkozó – jogalkotási tárgyú – kormány-előterjesztések ún. első helyi előterjesztője az igazságügyért felelős miniszter. Az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottságnak azt a szakértői csoportját (a vállalati jogért felelős 17. szakértői csoportot), amelyhez a szellemi tulajdon kérdésköre is tartozik, szintén az igazságügyi tárca vezeti évek óta, és ezt legutóbb megerősítette az 1123/2006. (XII. 15.) Korm. határozat 2. számú melléklete is.

Mindezt tükrözi az igazságügyi és rendészeti miniszter feladat- és hatásköréről szóló 164/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 3. §-a (2) bekezdésének *i*) pontja is, amelynek értelmében e miniszter készíti elő a szerzői jogról és az iparjogvédelemről szóló jogszabályokat, továbbá a tárgykörökben e miniszter ad ki – törvény vagy kormányrendelet felhatalmazása alapján – miniszteri rendeleteket.

Az Szt. 115/J. §-ának (1) bekezdése mindezekre tekintettel állapít meg eltérést a Ksztv. 71. §-a (2) bekezdésének *b*) és *c*) pontjában foglalt előírásoktól (élve a Ksztv. e bekezdésében biztosított eltérő törvényi rendelkezés lehetőségével) annyiban, hogy a szellemi tulajdon védelmét érintő kérdésekben – a felügyelő miniszter helyett, pontosabban: függetlenül at-

tól, hogy melyik miniszter kapott kijelölést az MSZH felügyeletének ellátására – az igazságügyért felelős minisztert hatalmazza fel előterjesztés benyújtására és e tárgykörben az MSZH képviselőre a Kormány és az Országgyűlés előtt. Ez egyben eltérést jelent a Kormány ügyrendjének 34. pontjában foglaltaktól is [lásd az 1088/1994. (IX. 20.) Korm. határozat 34. pontjának utolsó mondatát].

A Tv. átvette és beillesztette az Szt.-be azokat a hatályos szabályokat, hogy a szellemi tulajdon védelmét érintő jogszabály tervezetének előkészítésébe és véleményezésébe be kell vonni az MSZH-t, illetve, hogy az MSZH vizsgálja és elemzi a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó jogszabályok hatályosulását, felméri és értékeli e jogszabályok alkalmazásának hatásait, tapasztalatait [115/J. § (2)–(3) bekezdések].

A 115/J. § (4) bekezdésében az európai közösségi jogi kötelezettségekre történő utalás jelent csupán újdonságot a korábban hatályos szabályozáshoz képest.

A szellemi tulajdon védelmére irányuló kormányzati stratégia kidolgozásával és végrehajtásával összefüggő hivatali feladatok listája (az Szt. 115/K. §-ában) az R.-hez képest elsősorban a szellemivagyon-értékelés módszertanának kidolgozásával, valamint a formatervezési kultúra terjesztését és javítását célzó intézkedésekkel bővült. A Magyar Formatervezési Tanácsról – és a működtetésével kapcsolatos hivatali feladatokról – a 266/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet szól; a Magyar Formatervezési Díjat pedig a 17/2005. (III. 26.) GKM rendelet szabályozza.

Az Szt. új 115/L. §-a tükrözi azt a számottevő bővülést, amely az MSZH európai együttműködési feladataiban az elmúlt időszakban bekövetkezett. Figyelemmel arra, hogy a szellemi tulajdon területét rendkívül elmélyült és kiterjedt nemzetközi és európai együttműködés jellemzi, elengedhetetlen volt, hogy az Szt. külön rendelkezzen a kormányhivatalként működő MSZH ilyen irányú feladatairól is.

Az Európai Unióhoz és az Európai Szabadalmi Szervezethez való csatlakozás óta az MSZH immár nemcsak a WIPO-ban és a WTO TRIPS Tanácsában lát el szakmai együttműködési és képviselői feladatokat, hanem az Európai Szabadalmi Szervezetben (az Igazgatótanácsban és annak testületeiben), valamint az EU iparjogvédelmi hatóságai – a BPHH és a Közösségi Növényfajta-oltalmi Hivatal – vezető- és egyéb testületeiben is. Az EU tagállamként való működésből adódó új feladatként jeleníti meg az Szt.-be beillesztett új szabályozás az EU szellemi tulajdonnal kapcsolatos döntéshozatali eljárásaiban történő magyar részvétel szakmai előkészítését, támogatását az erre irányadó hazai kormányzati koordinációs rendben.

Ficsor Mihály